

Friluftsliv - Framtid - Folkhälsa



KUNGL. SKOGS- OCH LANTBRUKSAKADEMIENS
TIDSKRIFT

Nummer 8 • 2005
Årgång 144

Ansvarig utgivare Bruno Nilsson, sekreterare och VD, KSLA

Redaktör/grafisk form Kerstin Hideborn Alm, KSLA

Text Roger Olsson

Omslagsfoto Kjell Lundquist

Upplaga 2000 ex.

ISSN 0023-5350

ISBN 91-85205-20-6

Samtliga utgivna nummer finns tillgängliga som nedladdningsbara filer på akademiens hemsida.

Friluftsliv - Framtid - Folkhälsa

Dokumentation från Kungl. Skogs- och Lantbruksakademiens
konferens den 20 april 2005



Innehåll

Vårt behov av natur	7
Mera grönska – mindre stress	7
Åtta nyanser av grönt	8
Gröna förskolegårdar gynnar barns utveckling.....	10
Vårt behov av fysisk aktivitet.....	11
Varför friluftsliv – en tankemodell	12
Bör friluftslivets värde beräknas?	13
Friluftslivet i dag.....	14
Politik för friluftsliv	16
Friluftsrådet – ny aktör på friluftsarenan	17
Vad vill friluftsrörelsen?	18
Politik för folkhälsa	19
Forskning och utbildning för friluftsliv.....	20

Svensken lever allt längre, men genomsnittligt sett får vi leva allt färre år som friska. Ohälsan är ett stort och växande samhällsproblem. Ökad fysisk aktivitet och kontakt med naturen gör människor friskare. Därför har samhällets intresse för att stödja och utveckla friluftslivet ökat under senare år. Men hur ser sambanden mellan friluftsliv och folkhälsa egentligen ut, och hur bör samhällets stöd till friluftslivet utvecklas. Det var huvudfrågan under en konferens på temat ”Friluftsliv – Framtid – Folkhälsa” som anordnades av Frisam, Friluftsrådet, Upplandsstiftelsen och KSLA i samverkan.

Föreläsare

Eva Bjernudd, VD, Friluftsrådet, ordförande Frisam (eva.bjernudd@friluftsliv.se)

Birgitta Boström, ordförande Friluftsrådet (birgitta.bostrom@swedgeo.se)

Peter Fredman, forskningsledare, ETOUR, Mittuniversitetet, Östersund (peter.fredman@etour.se)

Patrik Grahn, docent, Institutionen för landskapsplanering, SLU (patrik.grahn@lpa.slu.se)

Peter Lamming, utredare, Statens folkhälsoinstitut (peter.lamming@fhi.se)

Anders Lundvall, forskningssekreterare, Naturvårdsverket (anders.lundvall@naturvardsverket.se)

Klas Sandell, docent, Institutionen för samhällsvetenskap, Karlstads universitet (klas.sandell@kau.se)

Jan Terstad, ämnesråd, miljö- och samhällsbyggnadsdep. (jan.terstad@sustainable.ministry.se)

Nils Uddenberg, professor, Lund (nils.uddenberg@telia.com)

Professor Nils Uddenberg, Lund resonerade kring människors behov av att vistas ute i naturen dels med utgångspunkt från personliga erfarenheter av friluftsliv, dels utifrån intervju- och enkätundersökningar av människors förhållningssätt till natur och friluftsliv. I en av dessa studier intervjuades en kvinna som bodde mycket isolerat i fjällvärlden, och som nyligen blivit änka. Hon sa bland annat: "Sorgen kommer ibland, då ger jag mig ut och när jag kommer hem igen har jag det lättare. Det är bästa sättet. Det känns bättre när jag varit ute och kommer hem. Jag vet inte varför, men det bara är så."

Kvinnan formulerade en viktig insikt, som delas av många människor. Att komma ut i naturen är ett mycket verksamt sätt att hämta kraft, oavsett om man kallar det friluftsliv eller inte. I en enkätundersökning tog 92 procent av de svarande avstånd från påståendet "jag har inget behov att vara ute i naturen, medan 93 procent instämde i påståendet "jag tycker om att vara i naturen".

Samtidigt måste man komma ihåg, att friluftsliv eller utevistelse kan innebära olika saker för olika människor. För några kan det vara att gå en promenad med fågelkikaren runt halsen.

En annan tar bössan och går på rådjursjakt, en tredje går runt och försöker slå ner en liten vit boll i hål, en fjärde springer orientering och åter andra påtar i trädgården. Allt detta är saker som människor förknippar med att vara ute och hämta kraft i naturen.

Vad människor får ut av sin vistelse i naturen varierar också från individ till individ. Hos slående många har dock naturupplevelsen en dimension som är svår att benämna med något annat ord än religiös. I naturen finns någonting som är större än individen, som griper tag i oss och som får oss att känna oss små inför någonting, men som samtidigt ger möjlighet att hämta någon sorts själslig styrka. Enligt enkätundersökningen kände 72 procent av de tillfrågade att de fick kontakt med tillvarons sammanhang i naturen, medan 64 procent gick ut för att tillfredsställa ett behov av kontakt med någonting som inte hade skapats av människor. Den här upplevelsen av natur, alldeles oavsett om den är förenad med motion eller inte, har sannolikt någon slags läkande förmåga inte enbart i fysiologisk mening. Den är under alla omständigheter mycket viktig för oss, och därför är det också viktigt att människor har tillgång till natur.

Friluftslivets historia

Den friska luftens betydelse – en bortglömd kunskap

Redan på 1700-talet observerade läkare att människor mår som sämst i de mörkaste, rökigaste och tristaste städerna. Sambandet var så slående att man lanserade teorier som innebar att ljus, frisk luft och gröna omgivningar var ett måste för människor. Detta synsätt fick stort genomslag på 1800-talet. Längre byggdes exempelvis alla sjukhus i gröna omgivningar, sanatorier byggdes i bergsområden och längs kusterna. Detta var en global trend. I början av 1900-talet tenderade dessa teorier att falla i glömska och man började istället medicinera mot de symptom som tidigare ansetts bero på brist på frisk luft och naturkontakt. Man började bygga sjukhus inne i städerna och stadsbebyggelsen förtätades på nytt.

(Patrik Grahm)

Vårt behov av natur

Varje fastighetsmäklare vet att minsta lilla vattenutsikt höjer värdet på ett hus. Att kunna se ut över vatten har ett sådant värde och är en sådan lockelse för oss att vi är beredda att betala ganska dyrt för den förmånen. Det finns något i oss som drar i den riktningen.

Ett annat uttryck för samma fenomen är att vi drar in natur i våra lägenheter. Vi skaffar oss krukväxter – en strängt taget ganska absurd företeelse. Än mer absurd är att vi till och med i vissa miljöer placerar ut plastattrapper av gröna växter. Vad är det som får oss att till den milda grad längta efter grönska att vi betar oss så?

Det finns de som hävdar, att vår ”naturkänsla” är en social konstruktion i den meningen att den har skapats i ett urbaniserat industrisamhälle. Men enligt Nils Uddenberg är vår grundläggande känsla för vatten och grönska sannolikt ännu djupare rotad än i vårt kulturella arv.

Biologen Edward O Wilson har myntat uttrycket biofil. Människan är enligt Wilson biofil. Hon ”älskar gröna skogar och blåa vatten, därför att grönskan och de djur som vista-

des i skogen kunde ge henne näring och vattnet kunde stilla hennes törst under den period då vi utvecklades till de biologiska varelser vi är.”

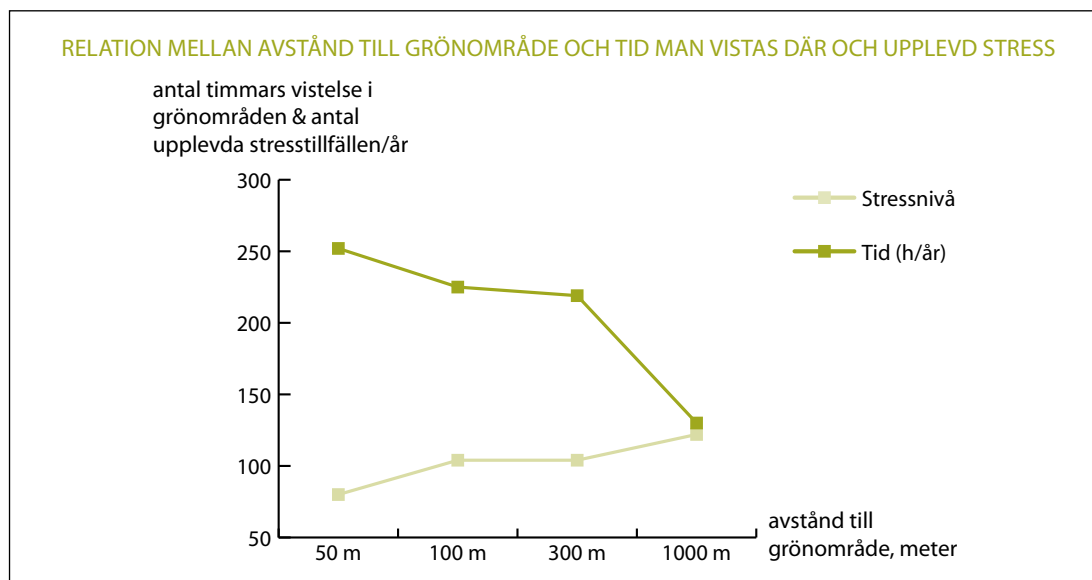
Om Wilson har rätt är alltså vår längtan efter naturen och den avkoppling vi kan känna när vi är utomhus en del av vår biologiska natur. Sannolikt vore det möjligt att rent neurofysiologiskt visa att upplevelser av eller kontakt med naturen stimulerar vissa lustcentra i vår hjärna.

Att människor har en spontan lust att söka sig till naturen är en lugnande tanke. Vi kommer att fortsätta att leva i ett urbaniserat samhälle, men vi kommer samtidigt alltid att ha ett behov av natur och därmed också en vilja att på olika sätt ”dra in” natur i vårt samhälle.

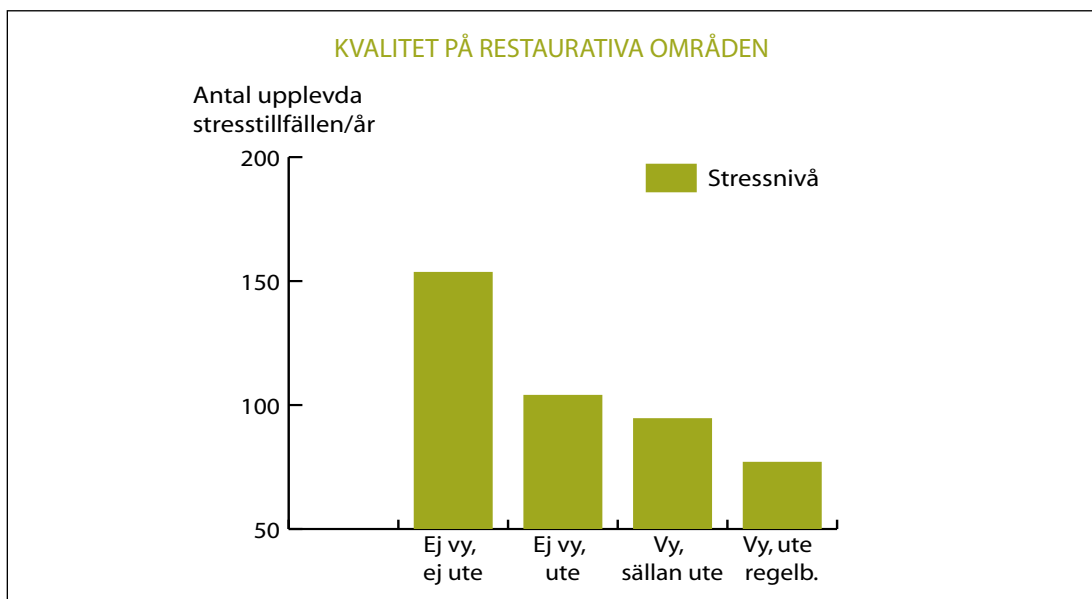
Av detta synsätt följer också, att det bästa sättet att få människor att ägna sig mer åt friluftsliv och fysisk aktivitet utomhus inte är att moralisera och använda nyttoargument, utan i stället att spela på den lust att vara ute som finns hos oss alla.

Mera grönska – mindre stress

Patrik Grahn, SLU, presenterade forskningsresultat som visar att det finns ett tydligt samband



Figur 1. Det finns ett tydligt samband mellan människors tillgång till natur och deras välbefinnande, ju närmare man har till ett grönområde desto mer tid tillbringar man där och desto mindre stressad känner man sig.



Figur 2. Studier från arbetsplatser har visat, att stressnivåerna generellt är högre på arbetsplatser som saknar områden för rekreation och återhämtning – så kallade restaurativa områden. Kvaliteten på de restaurativa områdena är också av betydelse.

band mellan människors tillgång till natur och deras välbefinnande. En intervjuundersökning bland 1 000 slumpvis utvalda svenskar visade att ju mer tid man vistas i grönområden, desto mindre stressad upplever man sig vara. Vistelsetiden är i sin tur starkt relaterad till avståndet. Den som har nära till ett grönområde tillbringar mer tid där än den som har längre väg.

Studier från arbetsplatser har visat, att stressnivåerna generellt är högre på arbetsplatser som saknar områden för rekreation och återhämtning – restaurativa områden. Kvaliteten på de restaurativa områdena är också av betydelse. Det visar sig att enbart tillgången till en vy över ett grönt område är av stor betydelse. Högst stressnivå finns på arbetsplatser som inte har tillgång till en sådan vy och där man inte kan gå ut. Lägst stressnivå råder där det finns möjligheter att gå ut och där man har utsikt över gröna områden.

Åtta nyanser av grönt

Tillgänglighet är dock inte den enda väsentliga faktorn. Grönområdets upplevda kvaliteter är också av stor betydelse. Patrik Grahn och hans forskarkolleger har genom djupintervjuer identifierat åtta sådana karaktärer eller kvaliteter. Flera andra studier ger en likartad bild av våra behov. Intervjuerna har också gett kunskap om vad de olika kvaliteterna står för och hur de ska se ut för att fylla människors behov:

ROFYLLD Detta är ett mycket centralt, existentiellt behov. En tyst plats, där man kan lyssna till vindens sus, bin och humlor. En trygg plats, där man slipper skräp, ogräs, klotter eller spår av droger och våld.

VILD Miljöer som ser ut att vara skapade av naturen själv. Kopplas ihop med sagor, folksånger och legender. Inspirerar vår fantasi. Stiglösa områden, klippor överväxta med mossa eller en liten klar sjö.

ARTRIK Ett myller av arter, träd, blommor,

fåglar, fjärlilar. Ofta vatten, sjö, å, bäck, damm. Inspirerar till upptäckter. En plats där man kan överleva.

RYMD Tillräckligt stort för att man inte direkt ska se slutet på det. Bra stigar. Utan gränser inom området. Som att komma in i en annan värld.

ALLMÄNNING En plats där människor kan samlas. Öppen och gräsbevuxen. Det tycks i alla tider ha funnits behov av sådana platser för idrott, marknader, politiska manifestationer med mera.

PRIVAT En omgärdad, trygg plats, där man kan vara med sig själv och sina närmaste. Där barn kan röra sig tryggt och leka. Där man kan experimentera.

SOCIAL En mötesplats för nöje, med många avslappnade och glada människor. Festlig inramning, med blommor, lyktor, små butiker och restauranger.

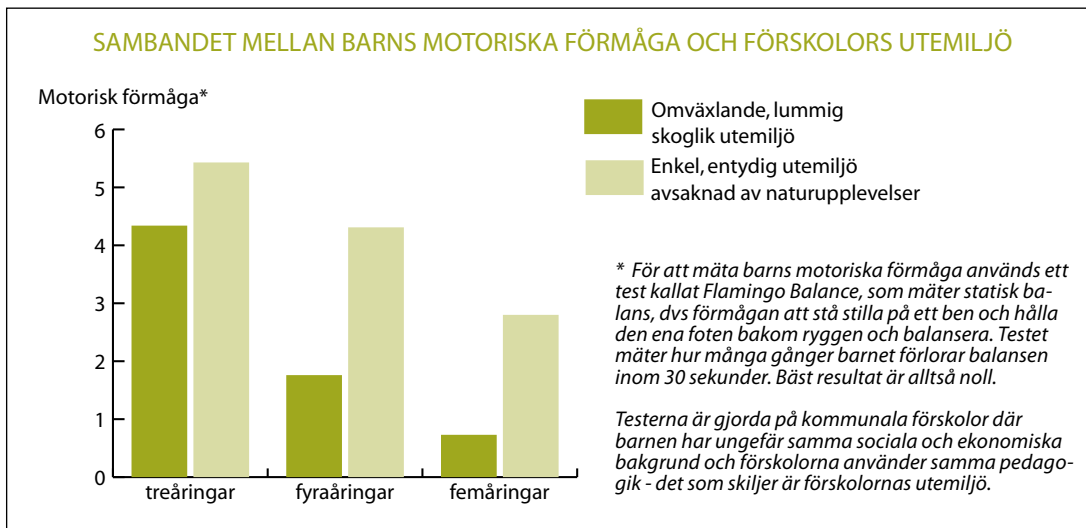
KULTUR Innehåller symboler för vår tid, våra värderingar, religion, historia etc. Kopplat till le-

gender och myter, fascination inför tidens gång.

En undersökning av förekomsten av dessa åtta kvaliteter i tätorternas grönområden har visat att det finns områden som rymmer alla åtta. Dessa områden är oerhört högt uppskattade och utnyttjade. Det är som om de förmår möta en människa oavsett i vilket sinnestillstånd han eller hon befinner sig.

Alnarps rehabiliteringsträdgård tar emot människor som är så allvarligt utbrända och deprimerade att de bland annat har stora svårigheter med koordination och kroppskänedom. Människor i ett sådant tillstånd har visat sig i första hand ha behov av faktorerna *rymd*, *rofylld*, och *vild*. När man mår lite bättre söker man även *privat* och *artrik*. På toppen tillkommer *kultur*, *social* och *allmänning*.

Sammanfattningsvis kan man säga att urbana grönområden ska vara mentalt och fysiskt tillgängliga, mångfunktionella och inkludera många kvaliteter för olika sinnesstämmningar och aktiviteter.



Figur 3. Jämförelser visar att barn med tillgång till lummiga, mångskiftande förskolegårdar med många möjligheter till aktivitet har bättre koncentrationsförmåga än barn på förskolor utan sådana lekmöjligheter utomhus. Deras motoriska utveckling är också bättre, och oroväckande nog ökar skillnaderna med åldern.

Gröna förskolegårdar gynnar barns utveckling

Jämförelser av hur barn beter sig och utvecklas på förskolor med olika typer av utemiljöer visar också på stora skillnader. I torftiga, ”enkla” miljöer utan grönytor, träd och snår är barnens möjligheter begränsade. De tillbringar mycket tid i väntan på leksaker, och det uppstår ofta konflikter. Det är svårt för barnen att dra sig undan, att finna gömställen.

I förskolemiljöer där gården mer liknar ett naturligt landskap med mycket variation och grönska blir barnen mer avslappnade. Det blir mindre konflikter. Barnen kan ägna mer tid åt sinnliga upplevelser, som att gräva djupare och djupare i sandlådan. De får också mycket mer allsidig motorisk träning.

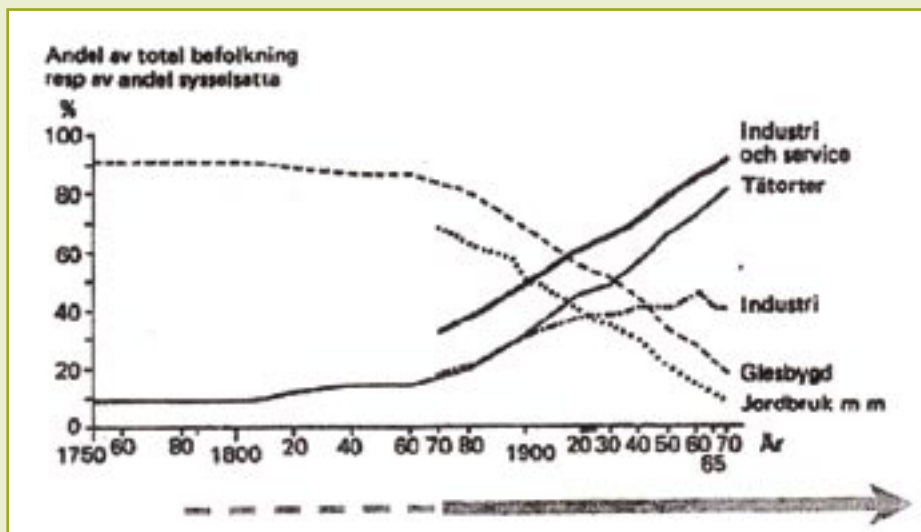
Jämförelser visar att barn med tillgång till lummiga, mångskiftande förskolegårdar med många möjligheter till aktivitet har bättre kon-

Friluftslivets historia

Friluftsliv - ett fenomen i industrisamhället

Sedan mitten av 1800-talet har samhället förändrats i grunden i flera avseenden. Större delen av befolkningen har flyttat från landsbygden till städerna. Arbete i jordbruket har ersatts av jobb inom industri och service. Det är mot den bakgrunden friluftslivets utveckling ska ses. Friluftsliv, naturturism och utomhuspedagogik har vuxit fram som en mycket viktig del av industrisamhällets relation till natur och landskap.

(Klas Sandell)



centrationsförmåga än barn på förskolor utan sådana lekmöjligheter utomhus. Deras motoriska utveckling är också bättre, och oroväckande nog ökar skillnaderna med åldern.

Vårt behov av fysisk aktivitet

Regeringens folkhälsoproposition, som kom 2003, konstaterar att svenskarnas förväntade livslängd ökar, men samtidigt lever vi i genomsnitt allt färre år som friska. De sjukdomar som ökar är dels de stressrelaterade (depressioner, trötthet, panik och värk) som står för en mycket stor del av dagens långtidssjukskrivningar, dels sjukdomar som beror på stillasittande (värk, hjärt-kärlsjukdomar, fetma och diabetes).

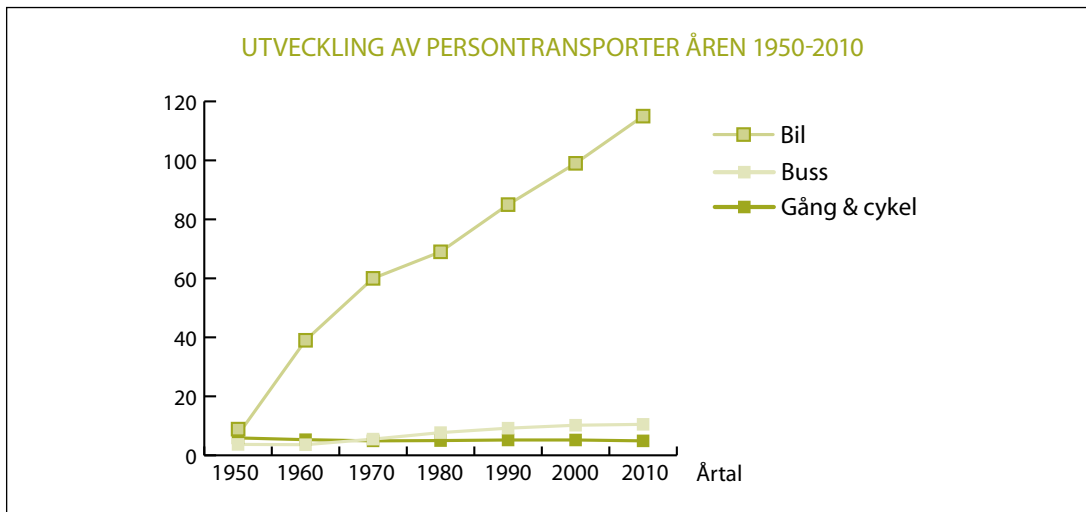
Enligt data från WHO är fysisk inaktivitet en av de tio viktigaste orsakerna till för tidig död. I OECD-länderna är 12 procent av alla förtida dödsfall orsakade av fysisk inaktivitet.

Enligt **Peter Lamming, Statens folkhälsoinstitut**, har den del av svenska folket som inte ägnar sig åt någon som helst form av fysisk aktivitet ökat från 12 till 14 procent de senaste

åren. Detta framgår av en enkätundersökning som Folkhälsoinstitutet gjort. Det finns en lång rad trender i samhället bakom denna utveckling. Vi har fler bilar per hushåll och vårt bilåkande ökar. Det blir exempelvis allt vanligare att föräldrar skjutsar sina barn till skolan i bil. Datspelandet ökar bland barn, samtidigt som deras spontana idrottsutövande minskar. Vuxna sitter allt mer stilla på arbetet och tillbringar allt mer av sin fritid med tv-tittande. Vi omger oss med allt fler tekniska innovationer som bidrar till att minska vår fysiska aktivitet.

Samtidigt förblir vårt deltagande i organiserad motion träning och idrott högt. Den del av befolkningen som är fysiskt aktiv tenderar att öka sin aktivitet.

I dag används läkemedel i ökad utsträckning för att motverka eller kompensera effekterna av ohälsosamma arbetsförhållanden, felaktigt sammansatt kost och brist på fysisk aktivitet i vardagen och på fritiden. Ungefär en fjärdedel av all medicin som förskrivs i Sverige går till sådana förebyggande insatser. Det är inte sär-



Figur 4. Utvecklingen av persontransporter åren 1950-2010. Vårt bilåkande har ökat kraftigt. Det blir exempelvis allt vanligare att föräldrar skjutsar sina barn till skolan i bil.

skilt kostnadseffektivt, och det innebär självfallet allvarlig risk för biverkningar, särskilt på lång sikt. I många fall kan man få minst lika bra effekt genom fysisk aktivitet. För att sänka blodtrycket räcker det exempelvis att gå en promenad efter maten på lunchen.

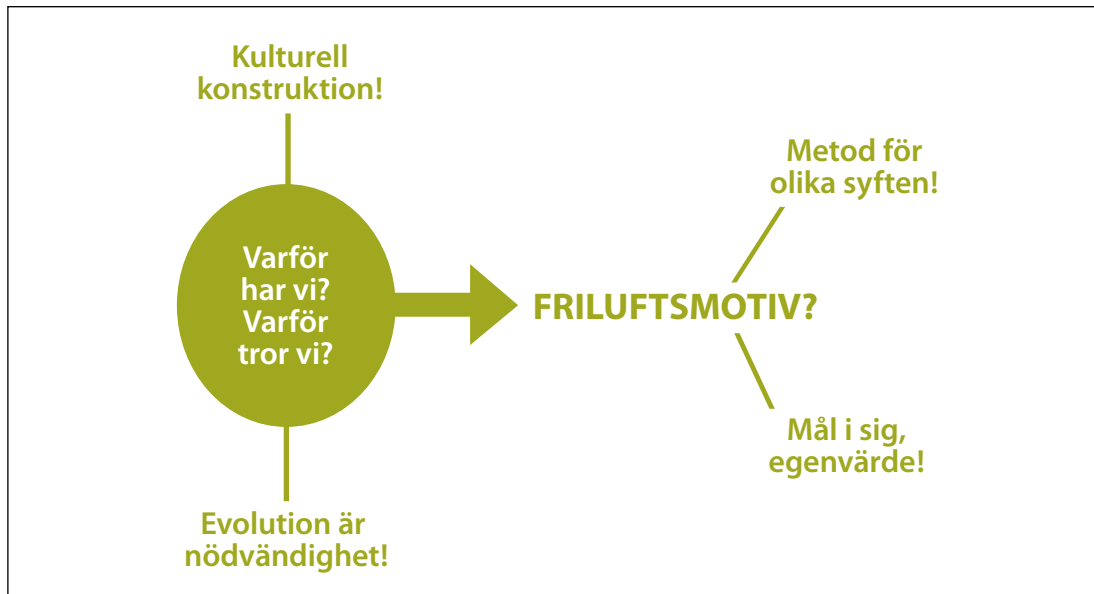
Varför friluftsliv – en tankemodell

Är friluftslivet ett mål eller är det en metod för att nå andra mål? Ägnar vi oss åt friluftsliv på grund av att vi är biologiska varelser eller därför att det är en del av vår kultur? Det finns inga enkla svar, men dessa båda par av perspektiv på friluftslivet har stor betydelse som referensram, exempelvis när man diskuterar vilken forskning som bör bedrivas, hur den bör genomföras och hur man bör tolka den.

Klas Sandell, Karlstads universitet, föreslog en grundläggande referensram för diskussioner

om friluftslivets värden, illustrerad i figur 5.

Figurens högra sida handlar om den vanliga uppdelningen mellan att se friluftsliv i första hand som en metod att nå olika syften, eller som ett mål i sig. Friluftslivets syfte kan vara sådant som exempelvis hälsa, nationell mobilisering, personlig utveckling eller att bygga gruppsolidaritet. Friluftslivets egenvärde är däremot något existentiellt, en livskvalitet och ett mål i sig självt. En viktig skillnad mellan dessa två motiv är att i det instrumentella perspektivet kan det finnas alternativa metoder att nå samma syfte. Om syftet är kroppsrörelse kan man gå på gym eller spela fotboll lika gärna som att gå ut i naturen. Om syftet är miljöengagemang kan tv-program, litteratur och politisk debatt vara alternativ. Om friluftslivet tillmäts ett egenvärde är det däremot inte självklart att det finns något alternativ. Är man ute efter just den känsla man har framför läger-



Figur 5. En av de viktigaste tolkningsramarna runt friluftsliv, nämligen - till höger - dess roll som metod för olika syften respektive som mål och egenvärde; samt - till vänster - två principiella förklaringsgrunder till dessa friluftslivets värden, nämligen att vi socialiserats in till detta genom vår kultur, respektive att det är genetiskt betingade värden som vi fått genom människans evolutionshistoria. Efter Sandell, Klas 2004. Friluftslivets värden. En internationell forskningsutblick. -Arbetsrapport No. 2004:20 från forskargruppen Turism och Fritid, Karlstads universitet, Karlstad (tillgänglig via internet www.samh.kau.se/geografi/).

elden blir friluftslivet nödvändigt för att uppnå just detta värde. Om kontakt med naturpräglade landskap är en viktig del i åtminstone ett bredare hälsoperspektiv så är inte en gymnastikal ett alternativ.

Figurens vänstra sida är av särskilt stor betydelse för dessa vetenskapsresonemang. Det handlar om vad vi ser som huvudsaklig förklaringsgrund för att friluftslivet kan tillgodose olika syften eller behov. Man kan se det i första hand som en evolutionär nödvändighet; en konsekvens av människans utvecklingshistoria i naturpräglade landskap. För att må bra och utvecklas kroppsligt och mentalt bör vi vistas i den typ av miljöer som vår konstitution skapats för. Ser vi i stället intresset för friluftsliv i första hand som en kulturell konstruktion är idén om det positiva i att till exempel fjällvandrar, bada i havet och grilla korv något som skapats i det samhälle där vi lever, genom påverkan från föräldrar, lärare, reklam och annat.

Att valet av förklaringsgrund inte minst beror på vad man lägger i begreppet friluftsliv är förstås uppenbart. Avses i grunden någon sorts naturmöte och/eller fysisk utomhusvistelse eller ligger till exempel både motorbåtar och utförskning utanför begreppet?

Ytligt är det inte svårt att hitta argument för både det evolutionära och det kulturella perspektivet. Vår kropps behov av rörelse eller utformningen av våra sinnesorgan är beroende av vår evolutionära historia och påverkar förutsättningarna för exempelvis friluftsliv. Men det är också uppenbart att människors tankar om vad som är natur, vad som är vackert och vad man bör göra och inte göra i landskapet varierar mellan olika tidsperioder och hos olika grupper. Det vi kallar friluftsliv och det vi ser som eftersträvarvärda friluftslandskap är i stor utsträckning knutet till ideal etablerade i huvudsak under de senaste hundra åren hos de västliga industriländernas högre samhällsskikt.









Bör friluftslivets värde beräknas?

En fråga som återkom under konferensen var om det samhällsekonomiska värdet av friluftslivet – i form av förbättrad folkhälsa etc. – kan beräknas, och om det i så fall är önskvärt att göra sådana beräkningar. Några talare hävdade att det är viktigt att kunna ge sådana siffror som argument för att samhället ska satsa på friluftslivet och beakta dess intressen i högre grad än hittills.

Peter Fredman, Mittuniversitetet menade, att det är en attraktiv tanke att kunna klä friluftslivets värde i ekonomiska termer utifrån vad det betyder för folkhälsan, men att detta är en mycket svår uppgift. En sådan värdering förutsätter att orsakssambanden är klarlagda, och där finns ännu bara studier inom mindre, avgränsade områden. Dessutom måste man definiera vad man vill värdera. Friluftslivet är – som framgår av namnet – en del av livet. Är det vad man ska försöka sätta ett ekonomiskt värde på?

Annorlunda förhåller det sig med friluftslivets kommersiella värden. Om man väljer ett producentperspektiv och utgår från naturturismen som näring är det naturligtvis fullt möjligt att räkna ut vilket värde friluftslivet representerar i form av konsumtion av boende, utrustning, resor etc. På samma sätt kan en samhällsekonomisk analys av friluftslivets värde i förhållande till annan markanvändning – exempelvis virkesproduktion – sannolikt ha mycket att ge.

Stefan Nyström, Sportfiskarna, menade att det är viktigt att statsmakterna på olika sätt markerar friluftslivets stora egenvärde, men att det inte kan eller bör uttryckas i ekonomiska termer. En bra markering gentemot kommuner, myndigheter, organisationer och andra aktörer vore enligt Stefan Nyström en samlad regeeringsproposition om friluftsliv, där det slås fast att en grund för hållbar utveckling är att människor kommer ut i naturen.

Aktivitet	Kön	Deltagande	Alder	Trend
Nöjespromenader	M	83 %		+ 23 %
	K	89 %		+28 %
Ströva i skog och mark	M	77 %		+9 %
	K	79 %		+12 %
Trädgårdsarbete	M	74 %		+11 %
	K	72 %		+13 %
Friluftsbadat	M	72 %		-3 %
	K	67 %		-4 %

Figur 6 a. Våra vanor vad gäller friluftaktiviteter enligt en undersökning genomförd av SCB 2004.

Friluftslivet i dag

Peter Fredman, Mittuniversitetet, gav en bild av svenskens friluftsliv i dag, som det framträder ur statistiken. Ett problem i detta sammanhang är att begreppet friluftsliv inte är entydigt definierat. Det finns en rad angränsande fält, som turism och fritid/rekreation, som åtminstone delvis överlappar det vi vanligen menar med friluftsliv. Enligt en statlig utredning från 1999 definieras friluftsliv som "vistelse och fysisk aktivitet utomhus för att uppnå miljöombyte och naturupplevelse utan krav på prestation eller tävling."






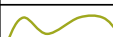


Det finns i princip två angreppssätt om man vill studera friluftsliv och friluftsvanor. Antingen kan man göra befolkningsstudier, det vill säga fråga människor ur den eller de grupper man är intresserade av om deras vanor och aktiviteter eller så kan man utgå från ett specifikt område eller besöksmål och undersöka hur det används.

Det finns ett antal svenska studier som kartlägger hur ett specifikt område utnyttjas för friluftsliv. Däremot saknas mer detaljerad och systematiskt insamlad statistik på nationell nivå.

Vi behöver veta mer om geografisk spridning, om olika gruppers friluftsliv och om hinder och motiv för olika friluftaktiviteter. Vi behöver också kunskap om friluftslivets ekonomiska dimension: hur värderar vi friluftsmiljöer, hur mycket pengar spenderar vi på vårt friluftsliv? Här behövs metodutveckling som kan skapa praktiskt användbara redskap för förvaltning av våra friluftsmiljöer. På detta område kan vi lära oss mycket från Finland, som byggt upp ett system där man bland annat systematiskt samlar in data om besökare i landets samtliga nationalparker.

Den främsta källan till kunskap på området är kanske SCBs återkommande undersökningar av svenskarnas levnadsförhållanden. Sedan 1976 har SCB kartlagt våra fritidsvanor genom intervjuundersökningar, där friluftsliv är ett av de områden som undersökts. SCB har inkluderat åtta olika aktiviteter under begreppet friluftsliv. Rapporten från den senaste undersökningen publicerades 2004.

Figur 6 a och b redovisar hur stor del av den svenska vuxna befolkningen som ägnar sig åt dessa åtta friluftaktiviteter minst en gång per

Aktivitet	Kön	Deltagande	Ålder	Trend
Utflykt fritidsbåt	M	44 %		0
	K	33 %		0
Fritidsfiske	M	43 %		-4 %
	K	21 %		0
Fjällvandrat	M	12 %		+2 %
	K	10 %		+2 %
Jakt	M	12 %		0
	K	2 %		+1 %

Figur 6 b. Våra vanor vad gäller friluftaktiviteter enligt en undersökning genomförd av SCB 2004.

år. Den vanligaste aktiviteten är promenader, som nästan 90 procent av alla svenskar ägnar sig åt, åtminstone någon gång. Skogspromenader är nästan lika vanliga. Båda dessa aktiviteter har dessutom ökat sedan mitten av 1970-talet. Tittar man närmare på siffrorna visar det sig dock att ökningen inte är jämt fördelad. Den har framför allt skett bland äldre människor. Yngre åldersgrupper ägnar sig i mindre grad åt de enkla friluftaktiviteterna, som promenader och trädgårdsarbete, och där finns ingen tydlig trend mot ökad aktivitet. Högutbildade är generellt mer ute i skog och mark än lågutbildade, även om det finns en liten minskning av skillnaden över tid. Detta gäller dock inte jakt och fiske, som i högre grad utövas av lågutbildade. Utrikes födda är mindre friluftaktiva än infödda svenskar. Det gäller samtliga aktiviteter, utom möjligen nöjespromenader. Det finns också en tydlig regional skillnad – norrlänningar ägnar sig i betydligt högre grad åt friluftaktiviteter än invånarna i andra delar av landet. Enda undantaget är här nöjespromenader bland män.

Det faktum att det skett en ökning av fri-

luftsaktiviteterna bland äldre men en viss stagnation bland yngre säger kanske något om vilken utveckling vi kan vänta oss i framtiden.

Tittar man specifikt på friluftsliv i fjällområdet – som är en stor del av vårt land och ett populärt resmål – kan man konstatera, att nästan en fjärdedel av Sveriges befolkning besöker fjällen under ett år. Under en femårsperiod blir motsvarande siffra 44 procent. Åttiofem procent av fjällresorna är fritidsresor. Otvetydigt är fjällen ett viktigt resmål för friluftsutövande. Friluftslivet i fjällen har ändrat karaktär under de senaste decennierna. Två aktiviteter har ökat kraftigt: utförsäkning och snöskoteråkning. De mer traditionella aktiviteterna vandring och turskidåkning har legat på i stort sett samma nivå hela tiden.

Jämför man svenskarnas sätt att använda skogen som friluftsmiljö i slutet av 1990-talet och 20 år tidigare kan man generellt säga, att förändringarna är små. Vi använder skogen ungefär på samma sätt och i samma omfattning. Enda undantaget är bärplockning, som minskat kraftigt. En slutsats är att vårt sätt att utnyttja skogen blir allt mer fokuserat på ”upplevelser”

och allt mindre på ”konsumerande aktiviteter”.

I USA görs sedan 1960-talet en stor undersökning av friluftsvanor vart femte år. Undersökningen visar bland mycket annat att det är de teknikberoende friluftaktiviteterna (skidåkning, kanot, cykling) som ökat snabbast sedan 1960, medan konsumerande aktiviteter som jakt och fiske inte ökat. Mönstret sammanfaller rätt väl med vad man funnit i svenska undersökningar.

Politik för friluftsliv

Under de senaste åren har det politiska intres-

set för friluftslivet ökat påtagligt och en rad steg har tagits mot en mer aktiv politik för friluftsliv och folkhälsa. Jan Terstad, Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet, pekade bland annat på att Naturvårdsverket år 2001 återfick uppdraget att vara ansvarig myndighet för friluftsliv. Innan dess hade det länge inte funnits någon ansvarig myndighet på området. 2002 presenterade regeringen en samlad politik för friluftsliv i en skrivelse till riksdagen: ”En samlad naturvårdspolitik” (Skr 2001/02:173). Där initierades också en satsning på kommunal och lokal naturvård. Samma år lade regeringen

Friluftslivets historia

Kring förra sekelskiftet

Förenklat kan man beskriva friluftslivets historia genom fyra nedslag i tiden. Den första är upptäckten av friluftslandskapet kring förra sekelskiftet. Det är i denna tid som mycket av dagens friluftsliv har sina rötter – organisationer, perspektiv och begrepp. Svenska Turistföreningen bildas 1885, Friluftsrådet något senare, då med fokus på skidåkning. Scoutrörelsen och den moderna naturvården etableras också vid den här tiden. Sveriges första nationalpark inrättades 1909.

Man sökte sig till och ”utforskade” de avlägsna och storslagna landskapen, som fjällvärlden och skärgårdarna. Vid den här tiden var det bara en liten grupp i samhället som hade möjlighet att ägna sig åt friluftsliv. Den tidige fjällvandrarerna var med få undantag en man ur de högre samhällsklasserna, och man kan bara föreställa sig den uppbackning han hade i form av bärare, vägvisare och liknande. Detta skisserar en sociokulturell kontext som definitivt har betydelse också i dag. Hur reagerar dagens landsbygdsbefolkning på den moderna naturturismen? I vilken mån känner man att det är en del av den egna kulturen, i vilken mån upplevs det som någonting som kommer utifrån med andra perspektiv?

(Klas Sandell)



en proposition om folkhälsomål, som bland annat innehåller ett mål om ökad fysisk aktivitet. Ansvar för friluftslivets frågor i regeringen lades samtidigt på miljöministern. Tidigare har det legat hos idrottsministern och har flyttat mellan olika departement. Den nya ordningen ger bättre kontinuitet.

För fem år sedan bildades Frisam, Friluftorganisationer i Samverkan. Man kan säga att det var först då som friluftslivet fick en motsvarighet till idrottsrörelsens Riksidrottsförbundet. År 2003 bildades Friluftsrådet.

Statens stöd till friluftslivets organisationer har förstärkts och är innevarande budgetår 25 miljoner kronor. Anslaget för biologisk mångfald och naturvård har tiodubblats sedan mitten av 1990-talet och kommer delvis friluftslivet till godo, bland annat genom inrättande och vård av naturreservat. Staten satsar därtill 300 miljoner kronor över en treårsperiod på kommunal naturvård. Kommunerna kan ur en pott söka medel också för åtgärder som förbättrar förutsättningarna för friluftsliv.

Regeringen har vidare gett särskilda uppdrag till de tre storstadsregionerna att ta fram planer för hur naturen i dessa områden långsiktigt ska skyddas och förvaltas. Programmen är redovisade och regeringen har gett länsstyrelserna i uppdrag att inleda genomförandet. Bara för Stockholms del gäller det 70 områden inom tre mils radie från centrum. Många kommuner har glädjande nog tagit på sig ansvar för att bilda reservat inom planen.

Det finns alltså en god grund att stå på. Samtidigt måste den framväxande politiska satsningen på att förbättra förutsättningarna för friluftsliv självfallet motiveras för att kunna försvara sin plats. Här är kopplingen till folkhälsan och den hälsoekonomiska betydelsen av ökad fysisk aktivitet central. Kostnaderna för ohälsan är nu runt 140 miljarder kronor per år

och gröper ur statens finanser. Friluftslivet är inte hela lösningen på detta enorma samhällsproblem, men det är definitivt en del av lösningen. Det är dessutom en jämförelsevis billig lösning.

Friluftslivets organisationer har en uppgift i att övertyga politiker om att satsningar på friluftsliv är goda investeringar för framtiden.

Friluftsrådet – ny aktör på friluftssarenan

Friluftsrådet, som inrättades 2003, är ett rådgivande organ som ska bistå Naturvårdsverket i frågor som rör friluftsliv. Rådets verksamhet presenterades av **Birgitta Boström**.

Rådet består av 13 ledamöter. Rådet ska samordna samhällets arbete med friluftsfrågorna, ta initiativ till forskning och utveckling samt arbeta med information och utbildning.

Friluftsrådet fördelar också statliga bidrag till friluftorganisationerna. 2004 fördelades 15 miljoner kronor, varav tre fjärdedelar som organisationsbidrag och en fjärdedel som stöd till olika projekt med inriktning på utveckling av friluftslivets former och innehåll. Fyra prioriterade områden pekades ut: folkhälsa, barn och ungdomar, invandrare och tätortsnära friluftsliv. För 2005 fick rådet ett tillskott på ytterligare tio miljoner kronor. Prioriterade projektområden var i huvudsak desamma som 2004, med tillägg för verksamheter för äldre och nya metoder och aktiviteter.

Bland de många projekt som fått bidrag kan nämnas integration av asylsökande barn i friluftsverksamhet och simundervisning för funktionshindrade. Sportfiskarna har fått stöd för fiskeskolor för ungdom. Fiskeskolorna gav 5 000 barn och ungdomar möjlighet att pröva olika fisketekniker. Naturskyddsföreningen, Ornitologerna och Studieförbundet har fått stöd för utbildning av så kallade närnaturguider. Hittills har 80 guider utbildats.

Friluftsrådet har genomfört två tankesmed-

gor i Vålådalen i syfte att föra diskussionen om hur friluftslivet ska utvecklas framåt. Resultaten av dessa båda möten finns redovisade i rapporter som rådet gett ut. Vid årets tankesmedja utkristalliserades fyra huvudfrågor av särskild betydelse:

- skapande av en gemensam naturportal på internet
- en precisering av begreppet friluftsliv i skolans läroplan
- möten med invandringsorganisationer
- ökad forskning om friluftsliv

Det är av stor betydelse att aktörerna på friluftslivets område nått denna enighet om vad som bör prioriteras. Det finns en tydlig politisk vilja att satsa på friluftslivet. Därför är det viktigt att politikerna nås av samstämmiga signaler och att det inte uppstår dragkamp om resurserna.

Vad vill friluftsrörelsen?

Eva Bjernudd presenterade **Frisam**, ett samarbetsorgan för 19 svenska organisationer med friluftsliv på sitt program. Frisam bildades år 2000, men många av de ingående organisationerna

hade samarbetat i mindre organiserade former redan tidigare. Frisam representerar omkring 1,7 miljoner medlemmar. Organisationens syfte är att arbeta för att förbättra förutsättningarna för friluftsliv i Sverige.

Genom sina medlemsorganisationer vill Frisam stimulera till ökat friluftsliv bland alla grupper i samhället. Att bredda friluftslivet är viktigt. Ett exempel på aktivitet på det området är Skogsmulleverksamhet för invandrarbarn. Barn från andra kulturer behöver inte bara stöd för att komma ut i naturen, de behöver också ofta hjälp med lämpliga kläder och utrustning. Det finns mycket mer att göra när det gäller att bredda friluftslivet till fler grupper i samhället.

Frisam arbetar för ökad förståelse och samverkan mellan medlemsorganisationerna. De vill också utveckla samarbetet med myndigheter, med universitet och högskolor och med idrottsrörelsen.

Frisam verkar för ökad satsning på forskning och utbildning kring friluftsliv på högskolenivå. Det behövs mer fakta om friluftslivet och dess betydelse, inte minst för att denna sektor ska kunna göra sig gällande i den politiska de-

Friluftslivets historia

Friluftslivet demokratiseras

Vi befinner oss på 1930-talet och det har skett en demokratisering även av friluftslivet. Nu ägnar sig också kvinnor, barn och familjer åt friluftsliv. Det är inte längre det avlägsna och vilda som är i fokus, utan i betydligt högre grad det tätortsnära, kulturpräglade landskapet. Folkhemmets behov av naturnära fritid börjar tillgodoses. 1935 skrev Carl Fries: "För den som minns den idylliska förkrigstiden på landet står somargästerna fram som uppenbarelser från en annan värld. De dök upp mitt i den enkla lantligheten med stort bagage, märkvärdiga fasoner och nya fina kläder. De promenerade omkring i hagarna, badade i sjön, satte sig att meta i solgasset vid en strand där det aldrig nappade. Nu är allt förändrat. Från alla städer och samhällen söka sig nu, lördag och söndag, vecka efter vecka, året igenom, hundraden och tusenden ut i markerna till skogar, hagar och stränder." En bra symbol för den här epoken är vandrarhemsrörelsen, som växte fram mycket snabbt. Vandrarhemmet var svaret på frågan hur breda grupper, som inte hade råd att bo på hotell eller pensionat, skulle kunna komma ut i landskapet.

(Klas Sandell)

batten. På längre sikt bör friluftsliv bli ett eget akademiskt ämne.

Att slå vakt om den tätortsnära naturen är en viktig uppgift. Det handlar inte bara om att den ska bevaras, den måste också vårdas och skötas så att den blir en bra miljö för friluftsliv. De tillrättalagda, tätortsnära friluftsområdena är särskilt viktiga som inkörsportar till friluftsliv för väldigt många människor.

Frisam anser att samhället bör öka sitt stöd till friluftslivet. Man kan jämföra med de resurser som satsas på idrottsrörelsen för att inse att det finns mer att göra på detta område.

Att värna allemansrätten är en uppgift av central betydelse. Det finns konflikter mellan markägarnas och friluftslivets intressen som måste hanteras, men Frisam tror att det bör ske genom frivilliga överenskommelser och kompromisser, inte genom lagstiftning.

Politik för folkhälsa

Regeringens proposition för folkhälsa (2002/03:35) definierar elva målområden för folkhälsoarbetet, varav fem är av intresse när man diskuterar friluftsliv:

- Delaktighet och inflytande i samhälle

- Trygga och goda uppväxtvillkor
- Ökad hälsa i arbetslivet
- Sunda och säkra miljöer och produkter
- Ökad fysisk aktivitet

I det första målet ingår bland annat att äldre människor ska ha möjlighet att komma ut när de själva önskar. Sunda och säkra miljöer har bland annat bäring på utveckling av grönområden i tätorter.

Enligt ett av Sveriges 15 nationella miljö kvalitetsmål, God bebyggd miljö, ska alla svenska kommuner senast år 2010 ha planer för hur grönområden ska bevaras och utvecklas, bland annat för att främja och utveckla folkhälsan.

Ett av de folkhälsomål som riksdagen antagit handlar som nämnts om fysisk aktivitet. Folkhälsoinstitutet och Livsmedelsverket har på regeringens uppdrag tagit fram underlag till en handlingsplan för goda matvanor och ökad fysisk aktivitet i befolkningen. Peter Lamming redogjorde för detta arbete.

En viktig utgångspunkt för handlingsplanen är att ohälsosamma och oregelbundna matvanor, stillasittande fritid och fetma är problem kopplade till låg utbildning och låg inkomst.

Friluftslivets historia

Friluftsliv i välfärdssamhället

Nästa nedslag i friluftslivet kan kallas välfärdssamhällets planerade rekreationslandskap. Vi befinner oss på 1960-talet – rekordåren. Välfärdssamhället är på god väg att etableras och det slår igenom även på friluftslivets område. Svensken skaffar bil och fritidshus, kanske husvagn och fritidsbåt. Här börjar på allvar den utveckling som har lett till att friluftsliv i bred bemärkelse är ett av de mest miljöstörande projekt som finns i västvärlden i dag. En mycket stor del av alla flyg- och bilresor är fritidsresor och friluftslivet är en huvudsak till att många skaffar sig dubbla bostäder och parallella uppsättningar av massor av prylar. Också samhällets resurser ökar vid denna tid och det offentliga börjar nu på allvar att satsa på friluftslivet. Den sociala naturvården etableras. Man börjar köpa in markområden för friluftslivets behov, vandringsleder anläggs och informationsmaterial produceras.

(Klas Sandell)

Klyftorna ökar i detta avseende. För att komma tillrätta med problemet måste energiintaget från fett och socker minska och människors vardagliga aktivitet öka. Tonvikten i strategin bör ligga på att skapa stödjande miljöer. Enbart information och utbildning räcker inte för att åstadkomma de nödvändiga förändringarna, i synnerhet inte inom de grupper där de största hälsoproblemen finns.

Stödjande miljöer kan i detta sammanhang betyda olika saker. Det kan vara sociala nätverk, där människor stödjer varandras försök att påbörja och vidmakthålla en beteendeförändring. Det kan också vara en uppsättning fysiska faktorer som möjliggör och underlättar de beteendeförändringar man vill åstadkomma, exempelvis grönytor, cykelbanor eller ett bra utbud av livsmedel i butikerna. Det kan också vara en politisk infrastruktur som stödjer de förändringar man vill åstadkomma.

Denna strategi bygger bland annat på insikten att insatser som fokuserat på att åstadkomma livsstilsförändringar genom information till individer hittills bara haft blygsamma framgångar. Vi vet att människors beteende påverkas starkt av miljöfaktorer. Man kan inte förvänta sig att stora befolkningsgrupper ska öka sin fysiska aktivitet om man inte skapar en miljö som stödjer sådant beteende.

Ser man tillbaka på hela 1900-talet kan man konstatera, att folkhälsan har utvecklats mycket positivt. Reformerna som haft stor betydelse är bland annat införande av skola för alla, utbyggnad av vatten- och avloppssystem, barnbidrag och andra former av stöd till barnfamiljer samt ett allmänt bättre näringsstillstånd genom höjd ekonomisk standard. Arbetarskyddet och trafiksäkerheten har förbättrats. I ljuset av denna utveckling vågar man hävda, att kommunpolitiker och föreningsliv sannolikt betytt mer för folkhälsan än vad läkarkåren gjort. Det är genom att fortsätta arbeta på samma sätt som vi

ska komma tillrätta med ohälsan.

Strategin föreslår åtgärder på en lång rad områden. Följande är bara några få exempel med anknytning till friluftslivet:

- **Bostadspolitik:**

- utveckla och rusta upp skolgårdar.
- utveckla bostadsmiljöer som underlättar och stimulerar fysisk aktivitet.

- **Idrottspolitik:**

- ökat fokus på breddidrotten.
- utbilda ledare i fysisk aktivitet på recept.

- **Trafikpolitik:**

- ökat fokus på gång- och cykeltrafik i länstransportplanerna.
- inrätta ett statligt program för delfinansiering av kommunala gång- och cykelbanor.

- **Miljöpolitik:**

- fortsatt stöd till Friluftsrådet.
- ökade resurser till frivilligorganisationerna.
- kommunerna bör utveckla lokala naturvårdsprogram.

Forskning och utbildning för friluftsliv

I skrivelsen "En samlad naturvårdspolitik" lyfte regeringen för tre år sedan fram den sociala naturvärden och markerade att friluftslivets och naturturismens behov är viktiga skäl för naturvärden. I linje med detta synsätt beslutade regeringen också att friluftsliv fortsättningsvis ska vara ett ansvarsområde för Naturvårdsverket. Verket ska främja och utveckla förutsättningarna för friluftsliv. Med detta följer också ett ansvar för kunskapsförsörjning på området.

Anders Lundvall redogjorde för hur Naturvårdsverket gripit sig an detta nya ansvarsområde. För att få en bild av hur utbildning och forskning på friluftslivets område ser ut i Sverige har Naturvårdsverket beställt två utredningar. Den ena, "Forskning och utbildning inom friluftsliv, utredning och förslag", har gjorts av Ulf Silvander, Frisam, och Peter Schantz, Idrottshögskolan. Den kartlägger befintlig

forskning och utbildning på området i vårt land och gör också några jämförelser med situationen i andra länder. Den andra, ”Planering och förvaltning för friluftsliv – en forskningsöversikt” har gjorts av Lars Emmelin, Peter Fredman och Klas Sandell. Den klarlägger kunskapsläget och identifierar forskningsbehov. Även strukturella och organisatoriska frågor berörs.

Utredningarna fungerar som ett underlag för Naturvårdsverkets fortsatta arbete med friluftslivet.

När det gäller utbildningen konstaterar utredningarna, att olika aspekter av friluftslivet förekommer inom en lång rad utbildningar, främst på folkhögskolor och inom frivilligorganisationernas ram. Den högre utbildningen inom friluftsliv är däremot begränsad. Det saknas i stor utsträckning grund- och forskarutbildning.

Som forskningsområde är friluftsliv mångvetenskapligt. Många discipliner och lärosäten

är berörda, men ämnet har inte bevakats eller utvecklats av någon viss gruppering. Det finns ingen högskoleinstitution som har en tydlig profilering på friluftsliv. Det finns en brist på kunskapssammanställningar och synteser. Det finns heller ingen vetenskaplig eller populärvetenskaplig forskningstidskrift på området och inga återkommande konferenser eller andra arenor för vetenskapligt samtal.

Årets forskningsproposition är den första där friluftsliv överhuvudtaget nämns som ett forskningsområde, vilket visar att det politiska intresset för området har ökat. Forskningsfinansieringen är dock alltjämt marginell och fragmenterad. Mycket få, om ens något, forskningsprojekt om friluftsliv har varit finansierat av statliga anslag. Ingen av de statliga forskningsfinansiärerna har hittills haft ett tydligt uttalat ansvar för friluftsforskning.

Sammantaget kan man konstatera, att forskningen och utbildningen inom denna sektor inte

Friluftslivets historia

Dagens friluftsliv – rörlighet och mångfald

Samtiden är alltid svårare att tolka och analysera än det förflutna. Några nyckelord för att karakterisera friluftslivets referensramar i dag kan vara rörlighet, media, kommersialism och kulturell mångfald. Det traditionella, breda friluftslivet finns kvar i vår tid och ägnas ökat intresse från samhällets sida. Samtidigt finns en trend mot specialisering, kommersialisering och globalisering: äventyrsturismen, allt mer avlägsna resmål, allt tydligare inriktning på spänning och exklusiva upplevelser. Denna strömning är inte särskilt stor, vare sig om man ser till antalet utövare eller dess ekonomiska tyngd, men den har sannolikt stor betydelse som referensram för annat friluftsliv.

Friluftsliv idag spänner över ett mycket vidare fält av aktiviteter än det gjort tidigare – från picknick i parken till strapatsrika äventyr på avlägsna resmål. Vi ser också hur aktiviteter som tidigare bedrivits i naturen lyfts ut ur sitt sammanhang och bedrivs i uppbyggda landskap. Klätterväggar inomhus är ett enkelt exempel, tunnlar för längdskidåkning inomhus under sommaren ett mer extremt. Man kan också se att gräzonen mellan friluftsliv och sport blivit allt bredare. Detta har tidigare varit två skilda kulturer med olika värderingar och perspektiv. Nu växer det fram en gräzon, där traditionella friluftaktiviteter ”sportifieras”. Multisporttävlingar är ett exempel. På idrottssidan kan man samtidigt se en framväxt av livsstils- och upplevelsesporter, som till exempel telemarksåkning.

(Klas Sandell)

har den bredd och sammanhållna struktur som skulle vara motiverad utifrån samhällets behov och friluftslivets betydelse. Det finns behov av strategiska insatser för att skapa ett tydligare utbildnings- och forskningssystem.

Bland de åtgärder som de båda utredningarna föreslår finns bland annat:

- stimulera uppbyggnad av grund- och forskarutbildning
- basresurser till forskartjänster och doktorander
- stimulera centrumbildningar och nätverk samt en nationell forskarskola
- stimulera friluftsforskningen i hela sin mångvetenskapliga bredd, men överväga att också inrätta ett självständigt flervetenskapligt akademiskt ämne
- ta fram kunskapsöversikter och synteser
- tydliggöra forskningsfinansiärernas ansvar
- förbättra kommunikationen mellan forskning och användare
- utveckla det nordiska och internationella samarbetet.

Utredningen om det rådande kunskapsläget visar på den stora bredd som ämnet omfattar. Det är uppenbart att samverkan mellan olika discipliner behövs. Utredningen har definierat en lång rad områden där fortsatt forskning är angelägen. Det gäller bland annat:

- Friluftsliv som samhälleligt och kulturellt fenomen
- Brukarstudier
- Tillgänglighet, hinder och konflikter
- Friluftslivets och naturturismens ekonomi
- Planering och förvaltning av naturområden
- Friluftslivets miljöpåverkan, rekreations-ekologi
- Friluftsliv och naturvård i fysisk planering
- Friluftslivs- och miljöpedagogik
- Friluftsliv, motion och hälsa

Med utgångspunkt från den bild av läget som utredningarna ger kommer Naturvårdsverket nu att gå vidare. Det pågår ett arbete med att

sammanställa befintlig kunskap till något som förhoppningsvis ska kunna bli en lärobok i friluftsliv. När det gäller forskning sker just nu en fördjupad programplanering, som innebär en prioritering mellan olika kunskapsbehov. En utlysning av forskningsmedel kommer inom några månader och förhoppningen är att ett forskningsprogram ska komma igång under 2006. Samtidigt arbetar Naturvårdsverket i samverkan med andra finansiärer med att ta fram en forskningsstrategi för friluftsliv.

Utgivna nummer av Kungl. Skogs- och Lantbruksakademiens TIDSKRIFT (KSLAT)

(Titlar markerade med * publiceras endast elektroniskt på KSLAs hemsida www.ksla.se)

2005

Nr 1 Verksamhetsberättelse 2004 Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien

Nr 2 Den goda jorden - en förstörbar tillgång *

Nr 3 Mångfald eller fåfald - egna märkesvaror (EMV) på vinst och förlust *

Nr 4 Blåmusslor klarar västkustens vatten *

Nr 5 Äganderätt under avveckling? - äganderättens betydelse för de areella näringarna

Nr 6 Miljö och fiskenäring efter flodvågen - vad görs för att skapa en hållbar återuppbyggnad? *

Nr 7 Heureka - bättre beslut i skogen *

Nr 8 Friluftsliv - Framtid - Folkhälsa

Svensken lever allt längre, men genomsnittligt sett får vi leva allt färre år som friska. Ohälsan är ett stort och växande samhällsproblem. Ökad fysisk aktivitet och kontakt med naturen gör människor friskare. Därför har samhällets intresse för att stödja och utveckla friluftslivet ökat under senare år.

Men hur ser sambanden mellan friluftsliv och folkhälsa egentligen ut? Värderas friluftslivet tillräckligt högt i samhällspolitik och i samhällsekonomi? Hur ser basen för friluftslivet ut i det svenska samhället idag och i framtiden? Hur värderar och beräknar man den samhällsnytta som friluftslivet gör för folkhälsan?



Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien
Drottninggatan 95 B
Box 6806, 113 86 Stockholm
tel 08-54 54 77 00, fax 08-54 54 77 10
www.ksla.se, akademien@ksla.se

Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien (KSLA) är en mötesplats för den gröna sektorn. Akademien är en fri och oberoende nätverksorganisation som arbetar med frågor om jordbruk, trädgårdsbruk, livsmedel, skog och skogsprodukter, fiske, jakt och vattenbruk, miljö och naturresurser samt skogs- och lantbrukshistoria. Vi arbetar med frågor som berör alla och som intresserar många!